

Literatura umístěná v IS je ke studiu povinná, ostatní níže uvedená literatura je doporučena. Okruhy témat ke zkoušce jsou orientační. Penzum prověřovaných znalostí vymezují **realizované přednášky a materiály v IS**. Zkouška zahrnuje učivo z **jarního semestru** i látku ze **semestru podzimního** – viz podklady ke zkoušce Duchovní kultura I.

I Religiozita – zkouška z problematiky na základě přednášek a literatury v IS-u; církevní rok na základě samostudia

Religiozita

Definice, výzkumy religiozity v české etnologii, témata a přístupy – hledání „lidovosti“ v problematice

Kulty

Definice, charakteristika, impulz k rozvoji kultů, teologické pojmosloví – světcům úcta, Panně Marii nejvyšší úcta, Bohu uctívání, proces zbožšťování, závěry tridentského koncilu, fáze vzniku kultů zázračných obrazů, formy šíření kultů, ostatky světců a jejich druhy, kult a jeho vnímání A. Václavíkem.

Doušek, Roman: *Mariánský poutník Matěj Chládek*. Národopisný věstník 20 (62), 2003, s. 5–14.

Vocelka, Karl: *Habsburská zbožnost a lidová zbožnost*. Folia Historica Bohemica 18, 1997, s. 225–239.

Festivita

Definice festivity, svátku, slavnosti, rituálu, charakteristika festivity, členění festivity, dvojí význam „poutě“, příklady projevů festivity.

- **Církevní rok** (osvojit termíny základních fází a svátků křesťanského kalendáře: např. letnice, křížové dny, Popeleční středa apod.) Např. Hrbáčková, Veronika: *Přehled církevních svátků a lidových zábav během roku*. Zprávy Vlastivědného muzea v Olomouci 2003, č. 286, s. 51–55. (skeny ve studijních materiálech)

Poutnictví

Definice, chronologické členění, specifika jednotlivých fází, členění poutí podle motivace, fáze barokních a lidových poutí, program na poutním místě.

Luboš Kafka: *Pout'*. In: Brouček, Stanislav – Jeřábek, Richard (eds.): *Lidová kultura*. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. 2. svazek. Praha – Brno 2007, s. 786–787.

Devocionálie

Definice, členění, vč. členění devočních ražeb a odlitků, příklady – charakteristika jednotlivých druhů devocionálií.

Procházka, Karel – Přibík, Vladimír: *Náboženské medaile*. In: Národopisná výstava československá. 1895, s. 376–380. on-line: <http://tyfoza.no-ip.com/narvystava/index.htm>
Dvořáková, Hana: *Devocionálie*. In: Brouček, Stanislav – Jeřábek, Richard (eds.): *Lidová kultura*. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. 2. svazek. Praha – Brno 2007, s. 136–137.

Škapulíř

Definice, odlišení „dvou“ škapulířů.

Růženec

Definice, odlišení dvou růženců – modliteb a počítadla.

Votivní předměty

Definice, formální členění, členění podle motivace.

Dvořáková, Hana: *Me tibi dedico. Votivní dary v okruhu lidové religiozity*. Brno 2000.
Štajnochr, Vítězslav: *Panna Maria Divotvůrkyně*. Uherské Hradiště 2000, s. 89–92.

Bratrstva

Definice, členění, historie, motivace ke vstupu, činnosti.

Mikulec, Jiří: *Barokní náboženská bratrstva v Čechách*. Praha 2000.

II Magie – zkouška z problematiky na základě přednášek a literatury v IS-u.

Definice magie, fáze zájmu o magii, členění magie, příklady jednotlivých kategorií, definice listů z nebe, délky Ježíše Krista, polykacích obrázků, lidé praktikující magii, existence magie na venkově.

Doušek, Roman: *Magické předměty na moravském venkově*. In: Křížová, Alena: *Archaické jevy tradiční kultury na Moravě*. Brno 2012, s. 161–176.

Kafka, Luboš: *Délka Ježíše Krista*. In: Brouček, Stanislav – Jeřábek, Richard (eds.): *Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. 2. svazek*. Praha – Brno 2007, s. 125–126.

Petrtyl, Josef: *Kramářské pověrečné tisky a jejich sociální působení v druhé polovině 19. století*. ČE 7, 1959, s. 291–307.

Matiegka, Jindřich: *Lidové léčení*. In: *Československá vlastivěda. Řada II. Národopis*. Praha 1936, s. 300–340.

Štajnochr, Vítězslav: *Panna Maria Divotvůrkyně*. Uherské Hradiště 2000, s. 43–48.

III Vědění – zkouška z problematiky na základě materiálů v IS-u;

Definice a charakteristika knížek lidového čtení, lidových zpravodajských tisků a jejich členění do tří základních skupin s příkladem – definice a charakteristika kramářských písní a kalendářů.

Urban, Zdeněk: *Kalendář*. In: Brouček, Stanislav – Jeřábek, Richard (eds.): *Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. 2. svazek*. Praha – Brno 2007, s. 345–346.

Scheybal, Josef V.: *Typy lidových zpravodajských tisků v devatenáctém století*. ČE 10, 1962, s. 265–280.

Traxler, Jiří: *Kramářská píseň*. In: Brouček, Stanislav – Jeřábek, Richard (eds.): *Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. 2. svazek*. Praha – Brno 2007, s. 427–430.

Klímová, Dagmar: *Knížky lidového čtení*. In: Brouček, Stanislav – Jeřábek, Richard (eds.): *Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. 2. svazek*. Praha – Brno 2007, s. 370–371.

Doplňující literatura ke studiu:

- Čižmář, Josef: *Lidové lékařství v Československu I–II*. Brno 1946. (klasika)
- Kafka, Luboš: *Dárek z pouti. Poutní a poutové umění*. Praha 2009. (devocionálie)
- Matiegka, Jindřich: *Lidové léčení*. In: *Československá vlastivěda. Řada II. Národopis*. Praha 1936. (klasika)
- Petráň, Josef a kol.: *Dějiny hmotné kultury. II. Kultura každodenního života od 16. do 18. století. 1–2*. Praha 1995–1997. (pojmy, poutnictví, festivita)
- Procházka, Karel: *Lid český s hlediska prostonárodně-náboženského*. 1910. (klasika)
- Royt, Jan: *Obraz a kult v Čechách 17 a 18. století*. Praha 1999. (kult, festivita, devocionálie)
- Růžová zahrádka. Rukopisné modlitební knížky 18. a 19. století. Sbíрка Jana Poše*. Olomouc 2009. (rukopisné modlitební knížky)
- Sot, Michael: *Poutnictví*. In: Le Goff, Jacques – Schmidt, Jean-Claude (eds.): *Encyklopedie středověku*. Praha 2002, s. 504–514. (poutnictví)
- Stránská, Drahomíra: *Lidové obyčeje hospodářské*. NVČ 23–26, 1930–1932 (také samostatně – Praha 1933). (klasika)
- Václavík, Antonín: *Výroční obyčeje a lidové umění*. Praha 1959. (klasika)
- Zuber, Rudolf: *Osudy moravské církve v 18. století II*. Olomouc 2003. (pojmy, festivita, kult, poutnictví, bratrstva)

Kontexty:

- van Dülmen, Richard: *Kultura a každodenní život v raném novověku. (16.–18. století). III. Náboženství, magie, osvěcenství*. Praha 2006.
- Kieckhefer, Richard: *Magie ve středověku*. Praha 2005.
- Muchembled, Robert a kol.: *Magie a čarodějnictví v Evropě*. Praha 1997.
- Ohler, Norbert: *Náboženské poutě ve středověku a novověku*. Praha 2002.

Kompendia a zpracování duchovní kultury:

- Národopisná výstava československá*. Praha 1895.
- Jiří Horák – Karel Chotek – Jindřich Matiegka (red): *Československá vlastivěda. řada druhá. Svazek národopis*. Praha 1937.
- Andrej Melicherčík (red.): *Československá vlastivěda III. Lidová kultura*. Praha 1968.
- Josef Jančář a kol.: *Lidová kultura na Moravě*. Brno – Strážnice 2000.
- Brouček, Stanislav – Jeřábek, Richard (eds.): *Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. 2–3. svazek*. Praha – Brno 2007.